

Тақризи

мушовири илмӣ ба дисертатсияи Раҳимзода Сафаралӣ Абдусамад дар мавзӯи «Таҳлили ҷанбаҳои забоншиносии фарҳангии номвожаҳои ҷуғрофӣ дар таркиби воҳидҳои фразеологӣ (дар асоси маводи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D02130 – Забоншиносӣ (6D021301-Забоншиносии муқоисавӣ – таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ)

Мо дар марҳилае қарор дорем, ки равобити байни кишварҳои дунё торафт афзудаду илму фан бо дастовардҳои азим рӯ ба рӯ шуда истодааст. Дар ин марҳила забоншиносии фарҳангии мавқеи басо босазо дорад ва ба омӯзиши он бояд аҳамият дод.

Омӯзиши фразеологияи топонимӣ дар омӯзиши забон ва фарҳанги кишвар дар маҷмӯи нақши муҳим мебошад, зеро топонимҳо ва воҳидҳои фразеологӣ, ба фарқ аз дигар воҳидҳои забон, на танҳо маънои лингвистӣ, балки экстралингвистӣ низ доранд, яъне ҷузъи фарҳангӣ - маълумот дар бораи фарҳанг ва ҷомеаи одамони муайян доранд.

Бояд зикр намуд, ки топонимика як илми нисбатан ҷавонест, ки номҳои ҷуғрофиро меомӯзад. Калимаи топонимия, ки аз ду калимаи юнонии *topos* - ҷой, маҳал ва *onyma* - ном сохта шудааст ва як фасли ономастикаро ифода мекунад, ки топонимҳо (ҷойномҳо), вазифа, маъно, пайдоиш, сохтор, минтақаи тақсимот, рушд ва тағироти замони онҳоро меомӯзад. Топонимия маҷмӯи топонимҳо мебошад, ки бо ҳар гуна хусусиятҳо фарқ мекунанд: аз рӯи ҳудудӣ (топонимикаи Англия, Тоҷикистон), бо забон (тоҷикӣ, англисӣ, русӣ), хронологӣ (топонимияи асри XX).

Фразеологияи ономастикӣ маҳз ҳамон қабати воҳидҳои забонӣ мебошад, ки дар бораи тарзи ҳоси тафаккур, ҷаҳонбинӣ ва мифологияи мардуми соҳибзабон маълумот медиҳанд.

Воқеиятҳои забонӣ, ки воҳидҳои фразеологӣ бо ҷузъи топонимиро нишон медиҳанд, бо ҷуғрофия ва таърихи кишвар, урфу одатҳо, хусусиятҳои ҳоси сокинони минтақаҳои алоҳида ва ғайра алоқамандии зич доранд. Топонимҳо тамоми маҷмӯи мураккаби фарҳанг ва психологияи як миллати мушаххас, роҳи ҳоси тафаккури образноки онро муттаҳид месозанд.

Аз ин лиҳоз интихоби мавзӯи Раҳимзода Сафаралӣ Абдусамад дар мавзӯи «Таҳлили ҷанбаҳои забоншиносии фарҳангии номвожаҳои ҷуғрофӣ дар таркиби воҳидҳои фразеологӣ (дар асоси маводи забонҳои тоҷикӣ ва

англисӣ) » комилан мантиқӣ ва саривақтӣ буда, дар раванди густариши робитаҳои забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ саҳми арзанда мегузорад.

Диссертатсияи Раҳимзода Сафаралӣ Абдусамрад аз муқаддима, се боб, хулоса, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва замима иборат мебошад. Пайдарпаии бобҳо аз рӯи мантиқи таҳқиқот ва вазифаҳои дар назди рисола гузошташуда муайян карда мешавад.

Дар муқаддима сабаби интихоби мавзӯ ва аҳамияти таҳқиқи мавзӯи интихобшуда асоснок карда шудааст, объект, мавзӯ, ҳадаф, вазифа ва усулҳои таҳқиқот, навигарии илмӣ, арзиши назариявӣ ва амалии натиҷаҳои бадастоварда, муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшаванда нишон дода шудаанд.

Дар боби аввал «Масъалаҳои назариявии омӯзиши топонимҳо дар забоншиносии муосир» назарияи ономастика аз нигоҳи забоншиносии муосир баррасӣ шуда, таснифоти гуногуни ономастикӣ оварда шудаанд.

Боби дуюм «Воситаҳои муосири омӯзиши воҳидҳои фразеологӣ» ба ҷанбаи забонӣ-фарҳангии омӯзиши фразеология бахшида шудааст; ин аст шарҳи таърихии таълимоти фразеологӣ, ҳаҷми фразеология ва мафҳуми «воҳиди фразеологӣ» муайян карда шудааст; забонӣ-фарҳангӣ ҳамчун самти нави таҳқиқоти лингвистӣ дар соҳаи фразеология баррасӣ карда мешавад; объекти таҳқиқоти забонӣ-фарҳангӣ ва усулҳои таҳлили лингвокултурологӣ.

Боби сеюм «Таҳлили забонӣ ва фарҳангии воҳидҳои фразеологии топонимӣ» ба таҳлили лингвокултурологии топоним ҳамчун ҷузъи воҳиди фразеологӣ аз нуқтаи назари пайдоиши таърихӣ ва этимологӣ, маҳалсозӣ ва табиати ашёи таъиншуда, ангега ва тобиш, намудҳои ҷузъҳои фарҳангӣ бахшида шудааст.

Дар хулоса, натиҷаҳои асосии таҳқиқот ҷамъбааст карда мешаванд, муқаррарот ва хулосаҳои асосӣ ва дурнамои омӯзиши минбаъдаи масъала оварда шудаанд.

Диссертатсияи мавриди тақриз, бешубҳа, ба рушди илми забоншиносии фарҳангии тоҷик ҳангоми истифодаи забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ саҳми арзанда хоҳад гузошт.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Раҳимзода Сафаралӣ Абдусамад “Таҳлили ҷанбаҳои забоншиносии фарҳангии номвожаҳои ҷуғрофӣ дар таркиби воҳидҳои фразеологӣ (дар асоси маводи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ) “ барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) -доктор аз рӯйи ихтисос, аз рӯйи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021301-Забоншиносии муқоисавӣ – таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) барои Ҷимоя ба Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-036 назди Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода пешниҳод карда шавад.

Мушовири илмӣ, номзади илмҳои филологӣ,
дотсенти кафедраи филологияи англиси
Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон
ба номи Сотим Улуғзода

Мусоямов Мусоямов Зубайдулло Муминшоевич

Нишонӣ:

734019, ш. Душанбе,
к. Муҳаммадиев17/6

Нишонии электронӣ: zubaidullo@gmail.com

Телефон: (+992) 985140587

Имзои Мусоямов Зубайдулло
тасдиқ мекунам,
Мудирӣ шӯбаи кадрҳои Донишкадаи
давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи
Сотим Улуғзода

Начмуддинов Ш. М.

«17» феввали соли 2022